Η ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΕΝΟΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

ΤΟΥ ΓΟΥΣΤΑΥΟΥ ΛΕ ΡΟΥΖ

Η "ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΕΜΠΤΕΣ,, ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΤΟΥ ΜΑΛΛΑΡΜΕ

Ἕνα σπίτι ποὺ συγκεντρωνόντουσαν ὅλοι οἱ μεγάλοι ποιηταί. Ὁ Μαλλαρμὲ ἀφηγητὴς ἀνεκδότων. Ὁ Ἔντγκαρ Πόε κι' ἡ ἠλιθία καταστηματάρχις. Πῶς ὁ ποιητὴς δὲν ἐπλήρωσε τὸ πιοτό του. Ὁ Μπωντελαὶρ κι' ὁ καρβουνιάρης. Ἡ ἐμφάνισις τοῦ Διαβόλου. Πῶς αὐτοκτόνησε ὁ καρβουνιάρης. Ἕνα ραντεβοῦ Μπωντελαὶρ καὶ Μονσελέ. Πῶς ὁ ποιητὴς περίμενε 12 ὧρες, κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Ὁ Στέφ. Μαλαρμὲ

Δημοσιεύουμε σήμερα μιὰ ἀκόμα ἐνδιαφέρουσα σελίδα τοῦ Γάλλου συγγραφέως Γουσταύου Λὲ Ροὺζ σχετικὴ μὲ τὶς φιλολογικὲς συγκεντρώσεις στὸ σπίτι τοῦ μεγάλου ποιητοῦ Στεφάνου Μαλλαρμέ, γεμάτη ἀγνωστα καὶ ὡραιότατα ἀνέκδοτα τοῦ Ἔντγκαρ Πόε, τοῦ Μπωντελαὶρ κλπ.

Ἡ φιλολογικὲς Πέμπτες στὸ σπίτι τοῦ Μαλλαρμέ, στὴν ὁδὸ Ρώμης, θὰ παραμείνουν ἀλησμόνητες στὴν ἱστορία τῆς γαλλικῆς ποιήσεως. Ἐκεῖ συγκεντρωνόντουσαν ὄχι μόνο οἱ μεγαλείτεροι ἀπ' τοὺς Γάλλους λογίους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, μὰ κι' ὅλοι οἱ μεγάλοι ξένοι ποιηταὶ καὶ καλλιτέχναι τὸ θεωροῦσαν ὡς καθῆκον τους καὶ τιμή τους νὰ παρευρεθοῦν σὲ μιὰ ἀπὸ τὶς συγκεντρώσεις αὐτές. Ποιὸν νὰ πρωτοαναφέρω ἐδῶ ; Τὸν Ὀσκὰρ Οὐάϊλντ, τὸ Σουϊμπόρν, τὸν Βερλαίν, τὸν Ἐρεντιά, τὸ Μορεάς, τὸ Λαφόργκ ; Ἀσφαλῶς ὅσους κι' ἂν ἀναφέρω θὰ παραλείψω πολλούς, ἐκλεκτοὺς καὶ μεγάλους.

Μέσα σ' ὅλους ὅμως ξεχώριζε πάντα ἡ ὑπέροχη σ' εὐγένεια καὶ καλωσύνη μορφὴ τοῦ οἰκοδεσπότου, τοῦ μεγάλου, τοῦ πολὺ μεγάλου ποιητοῦ Μαλλαρμέ. Ὅταν μιλοῦσε μὲ τὴν ὡραία καὶ ἁβρὴ φωνή του, ὅλοι κρεμόντουσαν ἀπὸ τὰ χείλη του. Πάντα εἶχε νὰ διηγηθῆ κι' ἀπὸ ἕνα ὡραῖο, ἀπὸ ἕνα ἄγνωστο ἀνέκδοτο τοῦ Πόε, τοῦ Μπωντελαὶρ καὶ ἄλλων μεγάλων συναδέλφων του, ποὺ τοὺς ἐθαύμαζε.

Θὰ σᾶς ἀναφέρω ἐδῶ μερικὰ ἀπὸ τ' ἀνέκδοτα αὐτά :

—Ὁ Πόε—μᾶς ἔλεγε μιὰ μέρα ὁ Μαλλαρμὲ—μπῆκε κάποτε σ' ἕνα μικρὸ μαγαζάκι τῆς Βαλτιμόρης, τὸ ὁποῖο πουλοῦσε καπνὰ καὶ πιοτά. Τὸ πρῶτο ποὺ παρατήρησε ἐκεῖ ἦταν ὅτι ἡ ἰδιοκτήτρια τοῦ καταστήματος εἶχε τὰ μάτια της χωμένα βαθειὰ μέσα στὶς κόγχες τους—πρᾶγμα ποὺ φανερώνει ἔλλειψη μνήμης—καὶ ὅτι ἡ μύτη της ἀπεῖχε πολὺ ἀπ' τὸ στόμα της—πρᾶγμα ποὺ φανερώνει βραδύτητα σκέψεως καὶ κάποια ἠλιθιότητα. Μόλις τὰ εἶδε αὐτὰ ὁ ποιητὴς ἀποφάσισε νὰ ἐξακριβώση ἂν ἡ φυσιογνωμικὲς παρατηρήσεις του ἦσαν ὀρθές. Πλησίασε λοιπὸν στὸν πάγκο καὶ διάλεξε ἕνα ποῦρο. Ἔπειτα, σὰν νὰ εἶχε ἀλλάξει γνώμη, παράγγειλε ἕνα ποτῆρι τζίν, ποὺ εἶχε τὴν ἴδια τιμὴ μὲ τὸ ποῦρο, τὸ ὁποῖο ξανάβαλε στὴ θέσι του.

Ἤπιε τὸ τζὶν κι' ἔπειτα, χωρὶς νὰ πληρώση, τράβηξε μὲ τοιπὲ πρὸς τὴν πόρτα.

—Ξεχάσατε νὰ πληρώσετε τὸ πιοτό σας ! τοῦ φώναξε ἡ ἰδιοκτήτρια τοῦ καταστήματος.

—Συγνώμην, τῆς ἀπάντησε μ' ἐπισημότητα ὁ ποιητής. Τὸ πῆρα ἀντὶ τοῦ πούρου, τὸ ὁποῖο ξανάβαλα στὴ θέσι του.

—Τότε, εἶπε ἡ καταστηματάρχις, πληρῶστε τὸ ποῦρο σας !

—Τί λέτε ; ἔκανε ὁ Πόε. Πῶς θὰ πληρώσω ἕνα ποῦρο ποὺ δὲν τὸ κάπνισα...

—Ἀλήθεια, εἶπε τότε ἡ φτωχὴ γυναῖκα, τῆς ὁποίας τὸ λιγοστὸ μυαλὸ εἶχε ἱπερδευτεῖ.

Καὶ πρὶν ἐκείνη κατορθώσει νὰ διαφωτίση τὸ μυστήριο, ὁ Πόε εἶχε ἀπομακρυνθεῖ μὲ ὅλη του τὴν ἡσυχία... Αὐτὰ τ' ἀστεῖα προκαλοῦσαν ἀπέραντη εὐχαρίστησι στὸν Πόε καὶ διαρκῶς ἐφεύρισκε νέα.

—Κι' ὁ Μπωντελαίρ, εἶπε τότε κάποιος ἀπ' τοὺς φίλους τοῦ Μαλλαρμέ, ἔκανε τὰ ἴδια. Ὅλοι θέβαια θὰ ξέρετε ὅτι πῆγε κάποτε στὸ θέατρο, στὴν πρεμιέρα ἑνὸς ρωμαντικοῦ δράματος, συνοδευόμενος ἀπὸ ἕνα ἀρνάκι ποὺ τὸ εἶχε βάψει πράσινο.

—Ναί, εἶπε ὁ Μαλλαρμέ, μὰ τὰ ἀστεῖα τοῦ Μπωντελαὶρ εἶχαν πάντα κάτι τὸ μακάβριο. Κάποτε, κατὰ τὸ δειλινὸ μιᾶς βροχερῆς καὶ θλιμμένης ἡμέρας, ὁ Μπωντελαὶρ πλανιόταν σὰν κολασμένη ψυχὴ ἀνάμεσα στὰ στενοσόκακα ἑνὸς προαστείου τῶν Βρυξελλῶν, ὅταν ἔξαφνα μιὰ μπόρα ποὺ ξέσπασε ἀπότομα, τὸν ἀνάγκασε νὰ ζητήση καταφύγιο μέσα σ' ἕνα καρβουνάδικο. Ἐκεῖ ἔπιασε συζήτησι μὲ τὸν καρβουνιάρη, στὸν ὁποῖο ἡ θλιμμένη καὶ μαραμένη ἔκφρασίς του καὶ τ' ἀλλόκοτα μάτια του προκαλοῦσαν μυστικὸ τρόμο.

—Ὅλο αὐτὸ ἐδῶ τὸ κάρβουνο, τὸν ρώτησε ἔξαφνα ὁ Μπωντελαὶρ μ' ἐπιτακτικὸ τόνο, εἶνε δικό σας ;... Δικό σας ;... Ἀπαντῆστε μου...

—Ναί... ναί... κύριε, ἔκανε ὁ καρβουνιάρης μπερδεμένος...

—Ὥστε εἶνε δικό σας, εἶπε αὐστηρὰ ὁ Μπωντελαίρ. Εἶνε δικό σας καὶ καθόσαστε καὶ τὸ βλέπετε... Γιατί δὲν ἔχετε αὐτοκτονήσει ἀκόμα;

Ἐντωμεταξύ, ἡ μπόρα εἶχε περάσει κι' ὁ Μπωντελαίρ, ξεσπάζοντας σ' ἕνα καταχθόνιο γέλιο ποὺ κάρφωσε στὴ θέσι του τὸ φτωχὸ καρβουνιάρη ἀπὸ τρόμο, χάθηκε, μέσ' στὴν καταχνιά, σὰν φάντασμα ποὺ διαλύεται σὲ καπνό.

Ἔπειτ' ἀπὸ μερικὲς ἡμέρες, μιὰ νοσηρὴ περιέργεια ἢ ἡ τύχη ξανάφερε τὸν Μπωντελαὶρ στὸ ἴδιο στενοσόκακο, μπρὸς στὸ μαγαζὶ τοῦ καρβουνιάρη. Μὰ τὸ μαγαζὶ ἦταν κατάκλειστο. Ὁ Μπωντελαὶρ τότε ρώτησε σχετικῶς κάποια γειτόνισσα...

—Ὁ φτωχὸς ὁ καρβουνιάρης ! τοῦ ἀπάντησε ἐκείνη. Τὸν βρῆκαν χτὲς νεκρὸ μέσα στὸ μαγαζί του... Πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἦταν ἀκόμα εὔθυμος κι' εὐτυχής, ὅταν ἔξαφνα ἕνα βράδυ τοῦ παρουσιάστηκε ὁ ἴδιος ὁ Διάβολος καὶ τὸν διέταξε ν' αὐτοκτονήση !... Τοῦ ἔκανε τόση ἐντύπωσι ἡ ἐμφάνισις αὐτή, ὥστε ἀπὸ τότε, οὔτε ἔφαγε, οὔτε κοιμήθηκε πειά... Τέλος χτὲς τὸ βράδυ ἄναψε ἕνα μαγκάλι κάρβουνα, κλείστηκε μέσα στὸ μαγαζί του καὶ πέθανε ἀπὸ ἀσφυξία...

Ὁ Μπωντελαὶρ δὲν θέλησε ν' ἀκούση περισσότερα κι' ἔφυγε γρήγορα-γρήγορα κατεχόμενος ἀπὸ τρομερὲς τύψεις συνειδήσεως...

Καὶ ὁ Μαλλαρμέ, ὁ ὁποῖος ἦταν ἀκένωτη πηγή, ἀφοῦ μᾶς διηγήθηκε τὸ ἀνέκδοτο αὐτό, ἐξακολούθησε :

—Ὁ Μπωντελαὶρ ἦταν στενότατος φίλος τοῦ Καρόλου Μονσελέ, τοῦ περιφήμου εὐθυμογράφου. Μιὰ μέρα, ὁ ποιητής, στερούμενος χρημάτων, ἔγραψε στὸ φίλο του μιὰ ἐπείγουσα ἐπιστολή, διὰ τῆς ὁποίας τοῦ ἔδινε ραντεβοῦ, γιὰ νὰ τοῦ ζητήση δάνειο, σ' ἕνα καφὲ—ρεστωρὰν γιὰ τὶς ἕντεκα τὸ πρωΐ. Μὰ ἔφτασε ἡ ὥρα μισὴ μετὰ τὸ μεσημέρι κι' ἐπειδὴ ὁ Μονσελὲ δὲν φαινόταν ἀκόμα, ὁ Μπωντελαὶρ πῆρε ἕνα σάντουϊτς κι' ἕνα ποτῆρι Μπορντώ. Ἤρθε ἡ ὥρα τρεῖς κι' ὁ Μονσελὲ πουθενά. Τότε ὁ ποιητὴς ἤπιε ἕνα καφὲ καί, λίγο ἀργότερα, παράγγειλε καὶ τοῦ ἔφεραν ἕνα βερμούτ. Στὶς ἑφτὰ ἡ ὥρα τὸ βράδυ, ἐπειδὴ ὁ Μονσελὲ δὲν εἶχε ἐμφανιστεῖ ἀκόμα, ὁ Μπωντελαὶρ δείπνησε χωρὶς νὰ δείχνη τὸ παραμικρὸ σημεῖο ἀνυπομονησίας καὶ χωρὶς νὰ θελήση νὰ δώση τὴν παραμικρὴ ἐξήγησι στὸν καταστηματάρχη γιὰ τὴν ἀλλόκοτη στάσι του. Στὰ μεσάνυχτα τέλος φώναξε ἕνα γκαρσόνι καὶ τοῦ εἶπε νὰ τοῦ στρώσουν ἕνα στρῶμα ἐπάνω στὸ μπιλλιάρδο γιὰ νὰ περάση τὴ νύχτα του, ὅταν ἔξαφνα ὁ Μονσελὲ ιπῆκε μέσα...

—Ἀγαπητέ μου φίλε, εἶπε στὸ Μπωντελαίρ, εἶμαι ἔξαλλος ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ μου γιατί σ' ἔκανα νὰ περιμένης τόσες ὧρες... Μὰ μόλις πρὸ μισῆς ὥρας πῆγα στὸ σπίτι μου καὶ βρῆκα τὸ γράμμα σου.

—Ἤμουν ἀπολύτως ἥσυχος ὅτι θἀρθῆς, τοῦ ἀπάντησε ὁ Μπωντελαὶρ χαμογελῶντας. Δὲν ἀμφέβαλα ποτὲ γιὰ σένα. Ἂν παρίσταστο ἀνάγκη, θὰ σὲ περίμενα καὶ ὀχτὼ ὁλόκληρες ἡμέρες... Ἤξερα πολὺ καλά, ὅτι ἂν ἄργησες, δὲν ἔφταιγες ἐσὺ γι' αὐτό...

—Τώρα, ἐξακολούθησε ὁ Μαλλαρμέ, θὰ θὰ σᾶς διηγηθῶ κι' ἕν' ἀνέκδοτο τοῦ ἴδιου τοῦ Μονσελέ... Ὁ συμπαθέστατος αὐτὸς συγγραφεὺς εἶχε χωρισμένα στὰ δυὸ μ' ἕνα μεγάλο παραθὰν τὴν κατοικία του. Τὸ ἕνα ἀπ' τὰ διαμερίσματα αὐτὰ τοῦ χρησίμευε γιὰ τραπεζαρία καὶ στὸ ἄλλο κοιμόταν.

Μιὰ μέρα, κατὰ τὸ μεσημέρι, ἐνῶ ὁ Μονσελὲ βρισκόταν ἀκόμα στὸ κρεββάτι, γιατί εἶχε ἐργαστεῖ πολὺ τὴ νύχτα, ἕνας ἐκδότης ἔφτασε σπίτι του, ζητῶντας νὰ τὸν δῆ ἀμέσως. Σύμφωνα μὲ τὶς ὁδηγίες ποὺ εἶχε ἀπ' τὸ σύζυγό της, ἡ κ. Μονσελὲ τοῦ εἶπε ὅτι δὲν μποροῦσε νὰ τὸν δεχτῆ...

Μὰ ὁ ἐκδότης ἐπέμενε, λέγοντας ὅτι ἐπρόκειτο περὶ «μιᾶς ὑποθέσεως πολὺ σοβαρῆς». Τότε ὁ Μονσελέ, ὁ ὁποῖος εἶχε ξυπνήσει ἐντωμεταξὺ καὶ ἄκουσε τὴ συζήτησι, φώναξε πίσω ἀπ' τὸ παραθάν :

—Δὲν ὑπάρχουν σοβαρὲς ὑποθέσεις.

—Καὶ μοῦ φαίνεται—πρόσθεσε ὁ Μαλλαρμὲ ἔπειτ' ἀπὸ μιὰ μικρὴ σιωπὴ—πὼς εἶχε δίκηο.

Ἔτσι περνοῦσαν ἡ φιλολογικὲς Πέμπτες στὸ σπίτι τοῦ Μαλλαρμέ. Μὲ τ' ἀνέκδοτα καὶ μὲ τὴν ὡραία συζήτησι, φεύγαμε κατὰ τὰ μεσάνυχτα, λυπημένοι γιατί ἡ ὥρα εἶχε περάσει τόσο γρήγορα.

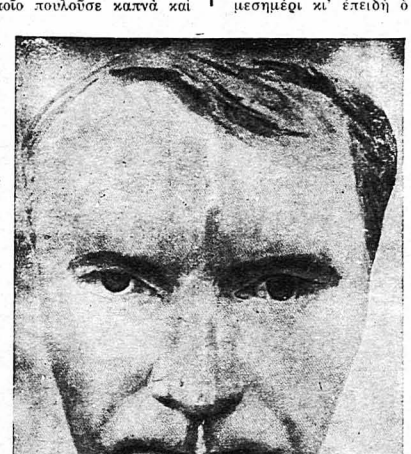

Ἡ νεκρικὴ μάσκα τοῦ Μπωντελαὶρ

ΔΙΣΤΙΧΑ

Ὡς ἡ ὡραία χρυσαλλίς, καὶ ἡ γυνὴ ὁμοίως
μόνον ὑπὸ τῆς λάμψεως ἐλκύετ' αἰωνίως.

Ἀχ. Παράσχος